

PARC MEDI AMBIENTAL

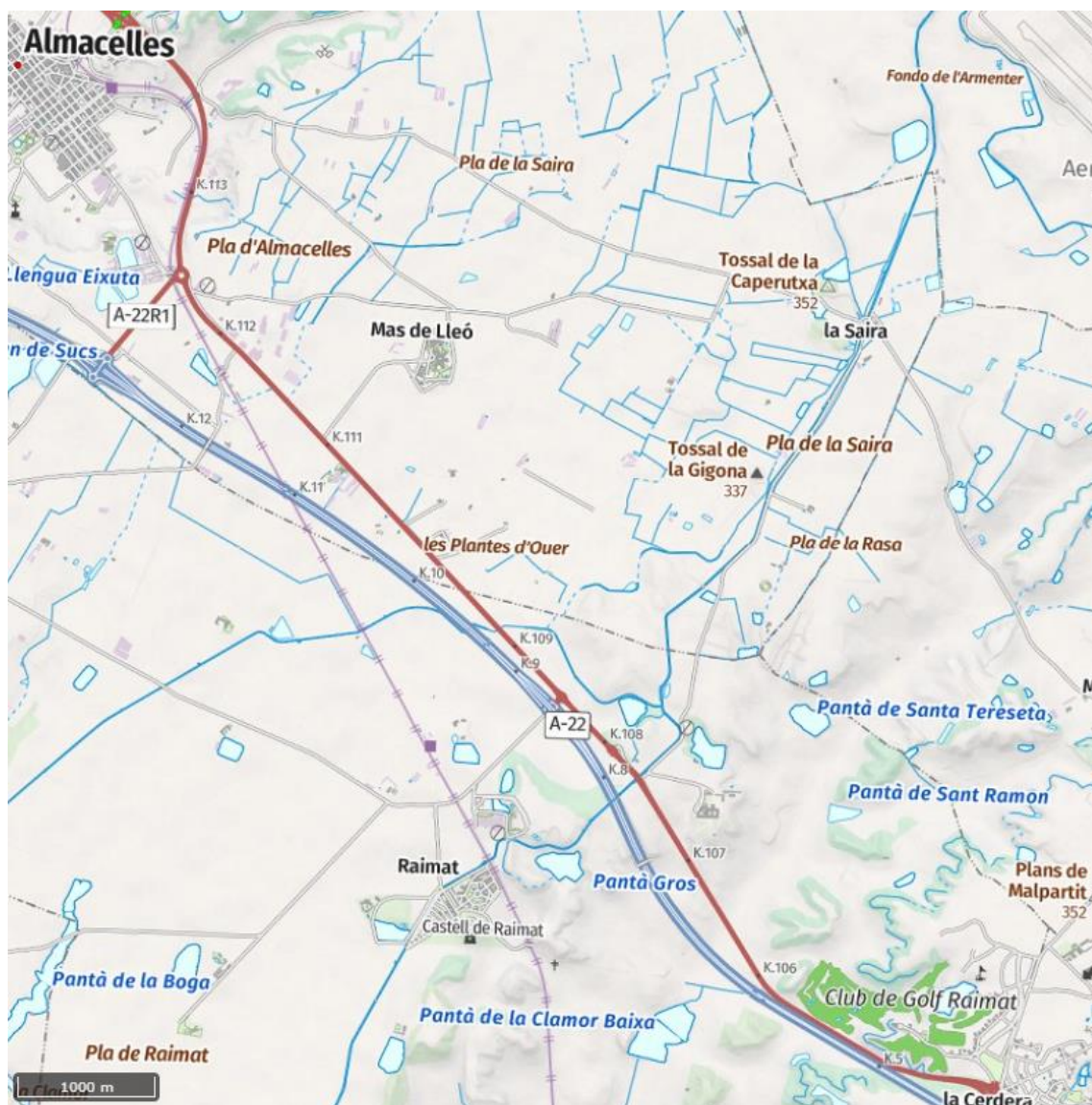
“BASSES DE LES VALLETES”

La Saira i la Bassa de les Valletes

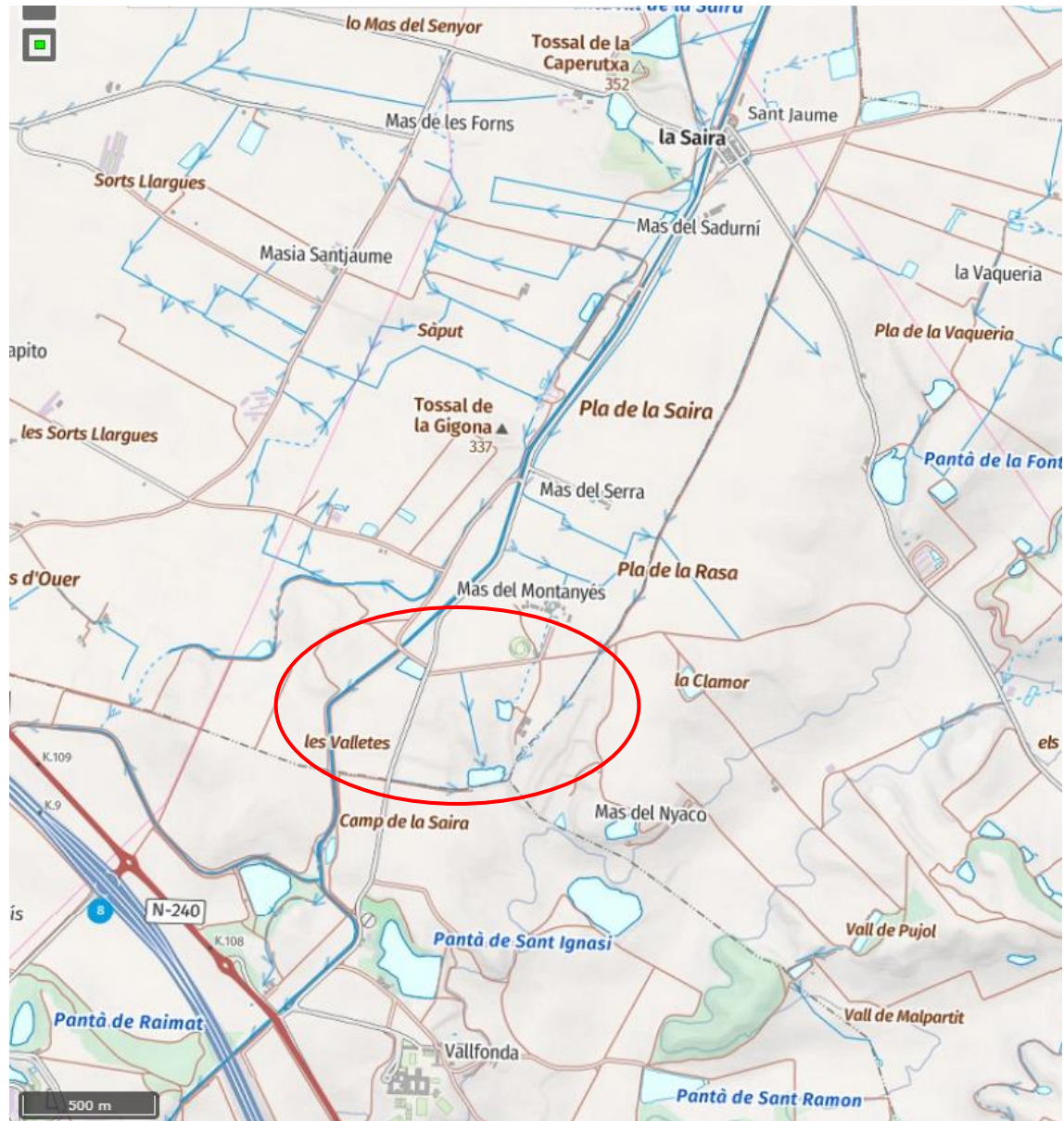
Història

La Saira és una entitat de població pertanyent al municipi d'Almacelles, a la comarca del Segrià. Hom la coneix també amb el nom d'Almacelletes o de La Saida. Es troba a 8 km del cap municipal, a l'extrem de llevant del terme, vora el canal d'Aragó i Catalunya

Situació de La Saira

i té un disseminat d'antigues masies (Mas del Sadurni, Mas del Serra, Mas del Montanyés, etc.) que es localitzen entre els voltants del Tossal de la Caperutxa i cap al Sud amb les carreteres N-240 i A-22

Situació de la Zona de Les Valletes al Sud de La Saira i del Mas del Montanyés

La primera font documental que esmenta La Saira és la Carta de poblament d'Almenar, el 1148 on hi figura com una torre o casa forta depenent d'Almacelles. Es en aquest any, quan el comte Ermengol VI en nom del comte Ramon Berenguer IV conqueria el terme d'Almacelles que passaria a mans cristianes.

El lloc es mantingué unit a la corona fins al regnat de Jaume II d'Aragó (1291-1327), que lliurà el poble d'Almacelles i el llogaret de la Saida a Ramon de Moles, ciutadà de Lleida

Durant el regnat del rei Pere III el Cerimoniós (1336-1387) Almacelles seria incorporada a la Paeria de Lleida l'any 1347, i es en el Fogatge de 1362 que La Saira consta com a carrer de la ciutat de Lleida, igual que els termes propers o veïns d'Almacelles, Sucs i Raïmat.

La Saira en aquella època era un disseminat de cases al voltant del Tossal de la Caperutxa, on hi havia, el Castell del mateix nom, avui en runes.

Arran de la Guerra dels Segadors (1640-1652), el terme restà abandonat i és a finals del Segle XVIII, amb l'arribada al tro del monarca Carles III (1759-1788), que el despoblat d'Almacelles seria posat a la venda.

Durant uns anys estaria en mans de Bernat de Glòria i Bosc, però el 3 de juny de 1773 Carles III signaria la concessió de la plena propietat del terme a favor del senyor Melcior de Guàrdia i Matas, el qual el 21 de març de 1774 rebia el privilegi de noble amb el títol de Senyor d'Almacelles.

Tot l'altiplà de La Saira i Almacelles era en l'època el principal centre ramader del país, i en particular La Saira, la qual es troba exactament situada en la cruïlla de set carrerades, conegudes com a cabaneres pels habitants del terme, amb una tradició transhumant que arrenca de la més remota antiguitat. El clima era i és propici al cultiu de cereals i farratges, gràcies als vents predominants de l'est i el sud-est, i això convertí el terreny en apte per al pasturatge de milers de caps de bestiar de tota mena. Ja des de l'edat mitjana era la primera estació de pastura de tot el Principat de Catalunya.

Es en aquest indret del Pla de la Saira, i concretament al sud del Mas del Montanyés, on petites valls conflueixen en una de sola, on existia una bassa utilitzada per abeurar tant el bestiar transhumant com el permanent, **la bassa de les Valletes.**

Formació de la Bassa

Es la disposició i l'ordre de les diferents capes de sol el que fa que es pugui donar l'existència de la bassa. Així, i basant-nos en el tall geològic existent, trobem una primera capa superficial de terra de conreu de entre 50 cm i 1

m d'ample. A sota diverses capes calcàries seguides de paquets de grava que oscil·len entre 50 cm i 4 metres de gruix. A continuació hi ha una capa d'argila de tons vermellorsos i groguencs, per finalment trobar una capa uniforme de roca sorrenca i una altra fragmentada de tonalitats grises.

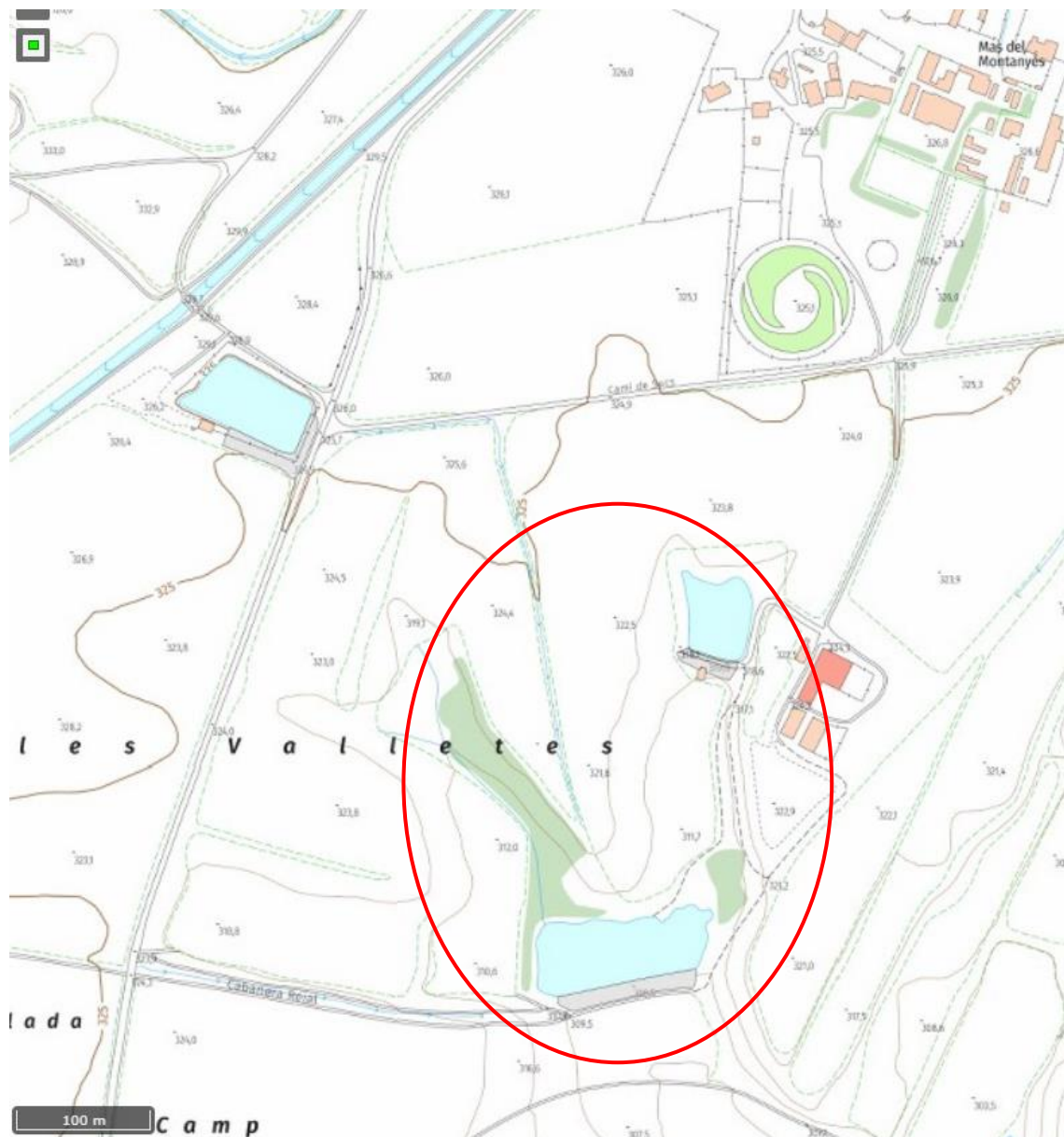
D'aquesta manera, tot i que aquest territori era un erial, quan plovia, l'aigua de pluja s'infiltrava al subsol i omplia els grans dipòsits de grava, on quedava retinduda perquè l'argila no en permetia la filtració. En definitiva es tractava de petits llacs subterranis que afloraven en els punts on la terra de conreu coincidia amb la grava i aquesta amb l'argila, donant lloc a petites surgències que alimentaven la bassa.

Evolució històrica

En desmembrar-se el Senyoriu d'Almacelles, la finca on es troba la bassa, per la seva importància ramadera, queda sota la tutela de l'Ajuntament d'Almacelles, el qual l'arrendava periòdicament per a pastura. Amb el temps i davant la necessitat de finançament municipal aquest terreny es ven, sent adjudicat a la finca veïna de Cal Montanyés.

Amb el nou propietari, la finca manté el seu ús tradicional de ramaderia extensiva i autoconsum, i aprofitant les surgències d'aigua, es crea una segona bassa a uns 250 metres al nord de la primera, la qual té uns 20 metres més d'alçada.

Així mateix, als anys 80, la tercera generació de la família Torrelles planta quatre hectàrees de bosc a l'oest de la finca entre les dues basses, amb la voluntat de contribuir a reduir l'impacte ambiental originat per l'ús de maquinària agrícola

Espai Natural de les Basses de Les Valletes.

Itinerari de natura

L'enclavament de les dues basses de Les Valletes forma part actualment de la Granja Escola Castell de Saidia, i s'integra en una oferta mediambiental global amb estudi de l'entorn (fonts, basses, bosc, etc) dins d'un conjunt de senders de més de 3 Km.

El recorregut comença a la primera bassa, la **Bassa Nord**, envoltada de canyar i joncs, on ànecs, gallinetes d'aigua i altres espècies fan el niu. També hi trobem àlbers (àlams blancs), aurons i xiprers, on hi destaca un gran

plataner que reb al visitant amb les seves branques en forma d'abraçada. Antigament els albers s'utilitzaven per a fer les bigues dels habitatges de la propietat.

Panoràmica de la Bassa Nord des del camí d'accés

Detall del lloc

Seguim la ruta, deixant un corral a l'esquerra amb cabres del Pirineu i mascles cabrunos (Bocs), els quals eren utilitzats com a guies en la transhumància cap al Pirineu. També en aquest corral, es pot observar una zona amb exemplars de ruc català.

Vista del camí entre les dues basses

Seguint el sender i perden nivell cap a la segona bassa, la **Bassa Sud**, ens trobem amb un conjunt d'aurons majestuosos i el primer salt d'aigua sobrant de la bassa nord. Més aurons i salzes cendrosos ens acompanyen fins arribar al segon embassament. En aquest punt, si alcem la vista cap a l'esquerra, podem observar un tall geològic on s'identifiquen les diferents capes que componen la geologia de l'indret.

Vista del tall geològic

Detall del tall geològic

Arribem a la Bassa Sud, punt de trobada de totes les fonts de la zona de “Les Valletes”, la qual mitjançant un vessador, evacua el sobrant d’aigua cap la clamor de Raimat.

La Bassa Sud vista dreta

En seguir el contorn del pantà podem observar una vegetació variada de xops, salzes i altres espècies de ribera.

La Bassa Sud vista esquerra

A la nostra dreta es possible pujar a un turonet que fa de **Mirador** improvisat, des d'on es contempla una vista privilegiada de la Bassa Sud i la vall de Raimat. Als peus d'aquest mirados es dona vegetació de seca, on particularment hi creixen mates d'espart.

Mirador de la Bassa Sud

Vistes al Club de Golf de Raimat

Vistes del Col.légi Claver des del Mirador

A continuació ens endinsem al bosc seguint un camí en direcció a la Bassa Nord. Durant aquest trajecte gaudim d'una pineda molt frondosa a la nostra dreta, mentre que a l'esquerra queda una zona habilitada per l'acampada.

Camí de tornada
pel Bosc des del
Mirador fins la
Bassa Nord

Zona
d'acampada

El camí continua flanquejat per pins a un costat i grans aurons a l'altre. Alhora que observem com un petit rierol voreja aquests aurons fins a desembocar de nou a la Bassa Sud.

Camí de tornada pel Bosc des del Mirador fins la Bassa Nord

Al final del nostre recorregut tornem a fer cap a la Bassa nord, on veiem que el seu perímetre està envoltat d'una vegetació ufanosa d'albers, xops i salzes, entre altres espècies.

Es en aquest punt on neix el rierol conegut com la Clamor de Raimat, i on existeix un sender que voreja tota la bassa i permet gaudir d'aquest entorn únic. D'aquesta manera, per ara, posem fi a la nostra visita, en la confiança que encara queden molts senders per a recórrer i més històries que explicar.

Bassa Nord

Fonts consultades per a la realització d'aquest document

https://ca.wikipedia.org/wiki/La_Saira

<https://visors.icgc.cat/appdownloads/>

<https://www.almacelles.cat/el-municipi/historia-i-patrimoni>

<https://www.encyclopedia.cat/gran-encyclopedia-catalana/almacelles>